

HRVATSKI SAVEZ UDRUGA INVALIDA RADA
CROATIAN ASSOCIATION OF SOCIETIES OF DISABLED WORKERS

i dalje s ružom

HRVATSKI SAVEZ UDRUGA INVALIDA RADA

PROVODI PROJEKT

**„INFORMIRANI,
OSVJEŠTENI
I AUTONOMNI“**

financira Grad Zagreb

UN-OVA KONVENCIJA O PRAVIMA OSOBA S INVALIDITETOM

najmlađi je dokument o ljudskim pravima koji su Ujedinjeni narodi donijeli u novom tisućljeću, točnije 2006. godine. Republika Hrvatska je Konvenciju potpisala 30. ožujka 2007. (kao treća zemlja na svijetu), a Hrvatski sabor ju je ratificirao 1. lipnja 2007. godine. Konvencija je za Republiku Hrvatsku stupila na snagu 3. svibnja 2008. godine nakon što ju je potpisalo i ratificiralo 20 zemalja. Za razliku od dijela zemalja koje su oklijevale s ratificiranjem Konvencije (Finska je ratificirala Konvenciju 2016. godine), stajalište predstavnika Republike Hrvatske i hrvatske Vlade bilo je da će Konvencija biti jaki dokument u ostvarivanju i garanciji ljudskih prava osoba s invaliditetom, a ujedno i snažan poticaj Vladi, ali i cijelom društvu da konkretnim mjerama sukladno svojim gospodarskim mogućnostima što prije omogući osobama s invaliditetom da se obrazuju i zapošljavaju na ravnopravnoj osnovi s drugim građanima Republike Hrvatske, da ostvare pravo na nezavisni život u zajednici, da mogu pristupati zdravstvenim, kulturnim i svim drugim sadržajima, da navedemo samo neke od najvažnijih.

OSOBE S INVALIDITETOM UKLJUČUJU

one koji imaju dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja, koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprečavati njihovo puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima. (Konvencija o pravima osoba s invaliditetom).

Prema Konvenciji, invaliditet nije samo oštećenje koje osoba ima, nego je rezultat interakcije oštećenja osobe (koje nije samo tjelesno oštećenje kao najvidljivije) i okoline. Drugim riječima, društvo je to koje svojom neprilagođenošću stvara invaliditet, ali ga isto tako kroz tehničke prilagodbe prostora, osiguranje pomagala i drugih oblika podrške može ukloniti.

Terminologija:

Termini za prikladno oslovljavanje osoba s invaliditetom se mijenjaju. Kroz neko vrijeme uz određeni termin počinju se vezati negativne konotacije. Ujedno se i svijest društva mijenja i razvija pa se to odražava i u načinu oslovljavanja osoba s invaliditetom.

Nakon rasprave o terminologiji osoba s invaliditetom koju je organizirala pravobraniteljica za osobe s invaliditetom u 2009. godini, donesen je zaključak da se i dalje podržava terminologija iz Sheratonske deklaracije donesena 2003. godine, koja je rezultat svekolike rasprave koja je vođena u Republici Hrvatskoj u koju je bila uključena šira društvena zajednica. U raspravi su participirali: Zajednica saveza osoba s invaliditetom, Savezi osoba s invaliditetom, članovi Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, predstavnici vlasti, a ista je zaključena Sheratonskom deklaracijom. Osobe s invaliditetom predmetni su termin prihvatile jer ih isti ni u jednom svom dijelu ne stigmatizira, nema negativan prizvuk, već ima neutralno značenje koje ih adekvatno opisuje. Prilikom rasprave između saveza osoba s invaliditetom, članova Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti te predstavnika vlasti, jednoglasno su podržani termini: „osoba s invaliditetom“ i „dijete s teškoćama u razvoju“.

Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom predložio je usklađivanje termina pri predstojećim izmjenama i dopunama Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 41/01 – proć. tekst i 55/01 – isp.) i to na način da se: u članku 57. stavku 2. riječi: „invalidnih osoba“ zamjene riječima: „osoba s invaliditetom“, te u članku 64. stavku 3. riječi: „invalidne osobe“ zamijene riječima: „osobe s invaliditetom“. Predložene promjene Ureda pravobraniteljice su prihvaćene i u 2010. su usvojene izmjene Ustava Republike Hrvatske, Ustav RH (Narodne novine, br. 76/10, 85/10, 05/14).

U hrvatskom medijskom prostoru i dalje su prisutni termini: osobe s posebnim potrebama, invalidi, hendikepirane osobe i mnogi drugi. Neki smatraju da osobe s invaliditetom pretjeruju u isticanju pravilnog termina s obzirom na činjenicu da se društveno prihvatljiv i neutralan način oslovljavanja tako često mijenja. Međutim, vidljivo je da se naš stav prema određenoj grupi ljudi odražava već u nazivu kojim ih oslovljavamo. Prema takvom shvaćanju nejednaki tretman odnosno diskriminacija počinje već u imenu kojim smo, možda i nehotice, neku osobu u startu označili invalidnom, odnosno manje vrijednom, hendikepiranom, kojoj nešto nedostaje i time je sveli na njezin nedostatak umjesto da je doživimo kao osobu koja ima neke poteškoće, ali ujedno ima i sposobnosti, želje i potrebe poput svih nas.

Zbog svega toga je prihvaćeni termin **osoba s invaliditetom**, a za djecu **djeca s teškoćama u razvoju**.

Uz navedeno preporuča se i korištenje ovih termina: **osoba koja se kreće uz pomoć invalidskih kolica**, **osoba s teškoćama u kretanju** (umjesto invalidi prikovani uz kolica), **osoba oštećena vida**, **osoba oštećena sluha**, **osoba s mišićnom distrofijom**, **osoba s multipla sklerozom**, **osobe s intelektualnim teškoćama** (umjesto osobe s mentalnom retardacijom ili mentalno retardirane osobe budući da je termin retardiran u kolokvijalnom govoru dobio izrazito pogrdno značenje), **osobe s psiho-socijalnim invaliditetom** (umjesto psihijatrijski pacijenti, psihički/duševni bolesnici, mentalni bolesnici).

„RAZUMNA PRILAGODBA“

znači potrebnu i odgovarajuću prilagodbu i podešavanja, koja ne predstavljaju neproporcionalno ili neprimjereno opterećenje, da bi se u pojedinačnom slučaju, tamo gdje je to potrebno, osobama s invaliditetom osiguralo ravnopravno uživanje ili korištenje svih ljudskih prava i temeljnih sloboda na izjednačenoj osnovi s drugima. (Konvencija o pravima osoba s invaliditetom).

Primjeri razumne prilagodbe:

Razumna prilagodba je pojedinačna mjera prilagođena potrebama pojedine osobe. Ovisno o oštećenjima osobe, prilagodbe okoline mogu biti različite.

Za osobu oštećena vida prilagodba radnog mjesta uključivat će osiguranje čitača ekrana odnosno govornu jedinicu ili tiskanje radnih materijala na Braillevom pismu kao i pomoć asistenta radi lakšeg snalaženja u novom prostoru.

Elementi prilagodbe na radnom mjestu za osobu koja se kreće uz pomoć invalidskih kolica uključivat će prilagođen pristup zgradi i prostorijama, prilagođen sanitarni čvor, prilagođen radni stol ili radno mjesto, radnog asistenta (ovisno o oštećenju), ali i prijevoz.

„UNIVERZALNI DIZAJN“

označava oblikovanje proizvoda, okruženja, programa i usluga na način da ih mogu koristiti svi ljudi u najvećoj mogućoj mjeri, bez potrebe prilagođavanja ili posebnog oblikovanja. Univerzalni dizajn ne isključuje pomoćne naprave za određene skupine osoba s invaliditetom u onim slučajevima kada je to potrebno (Konvencija o pravima osoba s invaliditetom).

Primjeri univerzalnog dizajna: niskopodni tramvaji, vlakovi i autobusi, kose platforme umjesto stepenica.

PRISTUPAČNOST

Kako je definira zakonodavac jest rezultat primjene tehničkih rješenja u projektiranju i građenju građevina, kojima se osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti osigurava nesmetan pristup, kretanje, boravak i rad u tim građevinama na jednakoj razini kao i ostalim osobama. (Iz Pravilnika o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti (Narodne novine, br. 78/13)).

Oblici pristupačnosti:

- Arhitektonski – fizički (vrata, sanitarni čvorovi, prijevoz, univerzalni dizajn pristupa dobrima i uslugama, okoliš)
- Komunikacijski – obrasci dokumenata, Brailleovo pismo, audio i vizualna oprema, znakovni jezik, prevoditelji / tumači, korištenje dokumenata koji su jednostavni za čitanje
- Socijalni – podizanje razine svijesti, uklanjanje stigme, predrasuda i stereotipa

SOCIJALNI MODEL INVALIDITETA

Predviđa da se razumnom prilagodbom okoline i pružanjem podrške neovisnom življenju kao i kompenzacijskim naknadama koje bi pokrивale troškove oštećenja, invaliditet svede na najmanju mjeru. Time bi osoba koja je rođena s određenim oštećenjem ili je ono nastalo u bilo kojoj životnoj dobi zadržala svoje ljudsko dostojanstvo, mogućnost neovisnog života i uključenosti usprkos svom oštećenju, a troškovi invaliditeta za samo društvo bi bili smanjeni.

Socijalni model očituje se putem inkluzije osobe u zajednicu.

On ističe da problemi osoba s invaliditetom ne proizlaze iz njihove različitosti, već ograničenja koja im nameće društvo. Novi pristup usmjeren je prema osposobljavanju, normalizaciji, inkluziji i participaciji, stjecanju samopouzdanja i samopoštovanja, te samoodređenju i samozastupanju. Navedeno naglašava sudjelovanje u izboru, donošenju odluka i preuzimanju odgovornosti svih članova društva, pa tako i osoba s invaliditetom.

MEDICINSKI MODEL INVALIDITETA

osobu s određenim oštećenjem gleda kao pacijenta kojeg je potrebno medicinski zbrinuti, a kad se medicinskom rehabilitacijom postigne određeni stupanj rehabilitiranosti, osobu se dalje zbrinjava pasiviziranjem kroz naknade.

Cilj medicinske rehabilitacije je zapravo prilagođavanje osobe okolini i usredotočenost na njezine nedostatke i ograničenja zbog kojih više ne može obavljati određene aktivnosti na način koji je to obavljaju osobe bez oštećenja. Takav medicinski model zanemaruje činjenicu da je osobi unatoč oštećenju ostao i dalje određeni postotak sposobnosti i mogućnosti da izvršava aktivnosti na drugačiji način nego do sada.

Medicinski model odnosi se prema invaliditetu kao prema osobnom problemu izazvanom bolešću, ozljedom ili zdravstvenim stanjem koje zahtijeva medicinsku njegu pruženu u obliku individualnog tretmana. Pritom se nastoji potaknuti društveno prilagođavanje pojedinca i postići pozitivne promjene u njegovu ponašanju.

TEMELJNE UDRUGE HRVATSKOG SAVEZA UDRUGA INVALIDA RADA

1. UDRUGA INVALIDA RADA I OSOBA S INVALIDITETOM
BELIŠČA I VALPOVA
2. UDRUGA INVALIDA RADA DARUVAR
3. UDRUGA INVALIDA RADA I OSTALIH OSOBA S
INVALIDITETOM GRADA DUGA RESA
4. UDRUGA INVALIDA DONJA STUBICA
5. UDRUGA INVALIDA RADA MEĐIMURSKE ŽUPANIJE
6. UDRUGA INVALIDA RADA ĐAKOVO
7. UDRUGA INVALIDA RADA GRADA KARLOVCA
8. UDRUGA INVALIDA RADA KARLOVAČKE ŽUPANIJE
9. UDRUGA INVALIDA RADA GRADA KOPRIVNICE
10. DRUŠTVO DISTROFIČARA INVALIDA CEREBRALNE I
DJEČJE PARALIZE I OSTALIH TJELESNIH INVALIDA
DUBROVAČKO NERETVANSKE ŽUPANIJE
11. DRUŠTVO INVALIDA RADA KRAPINA
12. UDRUGA OSOBA S INVALIDITETOM KRIŽEVCI
13. UDRUGA INVALIDA RADA GRADA KUTINE
14. UDRUGA INVALIDA RADA NAŠICE
15. UDRUGA INVALIDA RADA NOVA GRADIŠKA
16. UDRUGA INVALIDA RADA GRADA OSIJEKA
17. UDRUGA INVALIDA RADA PAKRAC-LIPIK
18. UDRUGA INVALIDA RADA POŽEGA
19. UDRUGA TJELESNIH I INVALIDA RADA ISTRE
20. UDRUGA INVALIDA RADA RIJEKA
21. UDRUGA OSOBA S INVALIDITETOM SAMOBOR
22. UDRUGA INVALIDA RADA GRADA SISKA
23. UDRUGA INVALIDA RADA SLATINA
24. UDRUGA INVALIDA RADA GRADA SLAVONSKOG
BRODA
25. UDRUGA INVALIDA RADA GRADA SPLITA
26. UDRUGA INVALIDA RADA GRADA SLUNJA
27. UDRUGA INVALIDA RADA ŽUPANIJE
ŠIBENSKO-KNINSKE
28. UDRUGA INVALIDA RADA GRADA VARAŽDINA
29. UDRUGA INVALIDA RADA I OSTALIH OSOBA S
INVALIDITETOM VIROVITICA
30. UDRUGA INVALIDA RADA VUKOVARA
31. UDRUGA OSOBA S INVALIDITETOM "VUKA"
VUKOVAR
32. UDRUGA INVALIDA RADA GRADA ZADRA
33. UDRUGA INVALIDA RADA INA
34. UDRUGA INVALIDA RADA ZAGREBA
35. UDRUGA INVALIDA RADA GRADA ŽUPANJE

**HRVATSKI SAVEZ UDRUGA INVALIDA RADA
CROATIAN ASSOCIATION OF SOCIETIES OF DISABLED
WORKERS**

Hrgovići 47, 10 110 Zagreb

tel: +385 1 48 29 295

fax: +385 1 48 29 076

info@hsuir.hr

www.hsuir.hr

**GRAD ZAGREB
GRADSKI URED ZA SOCIJALNU
ZAŠTITU I OSOBE S INVALIDITETOM**

Sjedište: Zagreb, Trg Stjepana Radića 1

tel. +385 1 610 1269

fax: +385 1 610 0015

www.zagreb.hr

e-mail: guszoiz@zagreb.hr

www.hsuir.hr